Operele lui Adrien Turnèbe în bibliotecile din Transilvania

Dr. ELENA DAMIAN
Universitatea Creştină „Dimitrie Cantemir", Bucureşti
Facultatea de Drept, Cluj-Napoca

Résumé

Les oeuvres d'Adrien Turnèbe dans les bibliothèques de Transylvanie

Adrien Turnèbe (1512-1565) est l'une des personnalités marquantes de la Renaissance française, qui, par ses oeuvres, occupe une place d'honneur dans quelques prestigieuses bibliothèques de Transylvanie. Renommé pour son immense culture et sa probité intellectuelle, l'humaniste Adrien Turnèbe a donné tout d'abord d'excellentes éditions et commentaires de plusieurs auteurs antiques grecs et latins. Il a été de même historien, auteur dramatique ou poète. Il a joui d'une immense réputation de son vivant parmi les étudiants et les professeurs non seulement de France, mais de toute l'Europe. Les 21 exemplaires de valeur de ses oeuvres qui se trouvent dans 6 grandes bibliothèques de Transylvanie sont bien conservés, ils sont reliés d'une manière artistique en maroquin ou en parchemin, avec des ex-libris et beaucoup de notes manuscrites. Leur présence témoigne de l'intérêt de l'intellectualité transylvaine pour les ouvrages de cet important auteur français de l'époque de la Renaissance et leur mise en valeur nous a semblé non seulement bien nécessaire, mai aussi un honneur.

Mots-clés: *Adrien Turnèbe, humaniste, Renaissance française, Transylvanie, bibliothèque.*

Printre cei mai renumiţi reprezentanţi ai Renaşterii franceze se numără şi Adrien Turnèbe, care, prin operele sale, se află la loc de cinste nu doar în marile biblioteci din Franţa, ci şi în cele mai importante din Transilvania.

Asemenea majorităţii autorilor renascentişti, Adrien Turnèbe a avut preocupări multiple, iar rezultatele sale au fost cu totul remarcabile, în toate domeniile pe care le-a abordat.

Umanistul Adrien Turnèbe (Adrien Tournebous sau Toranebus/ Turnebus Adrianus, Les Andelys, 1512 - Paris, 1565) aparţine unei familii

BDD-A30272 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:08:00 UTC)

nobile normande. După studii strălucite la Paris, protectorul său Odet de Châtillon, numit arhiepiscop la Touluose, îl ajută să obţină, în 1533, o catedră de literatură la universitatea din acest oraş. După moartea renumitului său profesor de literatură greacă Jacques Toussain,[1] i-a fost atribuită lui, în 1547, catedra de literatură greacă şi latină, la Collège de France. Din anul 1561, a ocupat, tot aici, şi catedra de filosofie greacă. Între anii 1552 şi 1556, s-a ocupat de tipărirea cărţilor greceşti la Imprimeria regală.

„*Renumit pentru imensa sa cultură şi pentru probitatea sa intelectuală*,"[2] umanistul Adrien Turnèbe a fost, în primul rând, editorul şi comentatorul mai multor autori antici greci. Ca latinist, s-a ocupat, în special, de Cicero, iar ca filosof, l-a susţinut pe Platon împotriva lui Aristotel. A fost, de asemenea, traducător, istoric, autor dramatic, poet. Printre altele, el este autorul unei versiuni în limba latină a legendei lui Roland care a fost tradusă în franceză cu titlul ***Chronique et histoire faicte composée par Révérend Père en Dieu Turpin, archevesque de Reims***... (Paris, 1527, in-4º) şi reluată în ***La Chronique de Turpin***... (Lyon, 1583). Ea face parte din ***Les Grandes Chroniques de France***, operă în vogă în secolul al XVI-lea.[3] Cărţile de istorie au o audienţă din ce în ce mai largă în epoca

[1] Jacques Toussain (sfârşitul secolului al XV-lea-1547) a studiat limba greacă cu Guillaume Budé (1468-1540), „*părintele Renașterii*," considerat de Erasmus „*minunea Franței*," a fost profesor de greacă la Collège de France, având elevi vestiţi, precum Henri II Estienne (1528 sau 1531-1598) sau Adrien Turnèbe. Contemporanii săi i-au apreciat calităţile de dascăl şi întinderea cunoştinţelor sale de greacă, filosofie, latină, jurisprudenţă. La moartea lui, Adrien Turnèbe a scris ***Éloge de Toussain***. Vezi ***Dictionnaire des Lettres Françaises. Le seizième siècle***, publié sous la direction de Monseigneur Georges Grente. Colaboratori: Albert Pauphilet, Louis Pichard, Robert Barroux, Paris, Arthème Fayard, Editeur, 1951, p. 140 şi 669.

[2] ***Grand Larousse encyclopédique en dix volumes***, Paris, Librairie Larousse, 1960, vol. X, p. 560.

[3] Vezi ***Dictionnaire des Lettres Françaises***, p. 674-675.

BDD-A30272 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:08:00 UTC)

Renaşterii, dar „*mai mult cele de istorie bazată pe legende*."[4] Operele sale complete au apărut în 3 volume, la Strasbourg, în anul 1600. Adrien Turnèbe şi-a redactat lucrările în limba latină sau greacă, considerând că „*franceza* [este] *bună numai pentru folosul treburilor noastre gospodăreşti*."[5]

Reputaţia sa printre studenţii şi profesorii din întreaga Europă a fost imensă.[6] Istoricul şi juristul francez Etienne Pasquier (1529-1615) povesteşte că „*la universităţile din Germania un profesor nu îl citează niciodată pe Turnèbe sau pe Cujas, fără să-şi ducă mâna la pălărie în semn de onoare*."[7] Despre ***Adversaria***, acesta afirmă: „*este o operă inestimabilă în ceea ce priveşte varietatea cunoştinţelor*."[8] Moralistul Michel de Montaigne (1533-1592) spunea, la rândul său, că „*Turnèbe ştia mai mult şi mai bine ceea ce ştia decât oricare alt bărbat din secolul său*."[9]

Dintre cei 6 copii ai săi, doar Odet (Paris, 1522-1584) a fost mai cunoscut. Acesta fost preşedintele Monetăriei din Paris.[10] A desfăşurat şi o activitate literară, afirmându-se, mai ales, prin comedia ***Les Contents*** (Paris, 1584), în care, imitând modelele italiene şi spaniole, realizează „*un tablou viu al moravurilor din vremea sa*."[11] Aceasta „*este probabil cea mai bună din comediile noastre din secolul al XVI-lea*."[12]

---

[4] Albert Labarre, ***Istoria cărţii***, Iaşi, Institutul European, 2001, p. 83.

[5] Albert Flocon, ***Universul cărţilor. Studiu istoric de la origini până la sfârşitul secolului al XVIII-lea***, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1976, p. 211.

[6] Vezi Laffont-Bompiani, ***Dictionnaire biographique des auteurs de tous les temps et de tous les pays. Littérature. Philosophie. Musique. Sciences***, vol. II (K-Z), Paris, S.E.D.E. et V.Bompiani, 1958, p. 645.

[7] ***Dictionnaire des Lettres Françaises***, p. 674.

[8] ***Ibidem***.

[9] ***Ibidem***.

[10] Vezi ***Grand Larousse encyclopédique en dix volumes***, p. 560.

[11] ***Ibidem***; vezi şi V.-L. Saulnier, ***Literatura franceză***, vol. I, traducere de Sorin Mărculescu, Bucureşti, Editura Albatros, 1973, p. 272.

[12] Jacques Morel, ***Littérature française. La Rennaissance***, vol. III, 1570-1624, Paris, B.Arthaud, 1973, p. 276.

BDD-A30272 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:08:00 UTC)

Spre sfârşitul vieţii sale, a fost tot mai mult atras de Reformă şi a polemizat împotriva iezuiţilor.[13]

Adrien Turnèbe - autor

Operele lui Adrien Turnèbe au fost tipărite în anul 1600 la Strasbourg. În bibliotecile transilvănene, am identificat 2 exemplare:

- ***Opera, nunc primum ... collecta***, tom I-III, *Argentorati, sumptibus Lazari Zetzneri*, 1600, in-folio, [12], 397,[35]; 175, [11]; [112], [10] p.; cu ex libris: *Conte Carlo Rubbi* (BTBTGM - T 63).
- ***Idem***; legată în piele (BBAI - T4II11).

Cea mai importantă operă a sa este, fără îndoială, ***Adversaria***. Lucrare de filologie clasică, publicată în 1564 (ediţia definitivă va apărea doar în 1599), are trei volume şi conţine numeroase cercetări asupra autorilor antici, studii pregătitoare pentru lucrările sale ulterioare, un fel de schiţe sau ciorne. El cercetează vocabularul autorilor antici, iar „*prin compararea textelor vechi, servindu-se de filologie pentru a ajunge să înţeleagă istoria moravurilor, eruditul reuşeşte să înlăture anumite interpolări care au existat din cele mai îndepărtate timpuri*."[14] Turnèbe considera că „*doar prin compararea aprofundată a textelor din limba latină se putea fixa valoarea unui autor*."[15] El corectează pasaje importante, semnalând interpolările sau corecturile datorate copiştilor. Opera ***Adversaria*** are o importanţă istorică şi a fost considerată „*unul din documentele esenţiale pentru studiile filologice clasice şi a devenit unul din textele esenţiale care au permis reînnoirea studiilor pe calea deschisă de umaniştii italieni*."[16] Lucrarea denotă pasiunea autorului pentru literatura şi filosofia antică.

---

[13] Vezi ***La Grande Encyclopédie. Inventaire raisonné des sciences, des lettres et des arts, par une société de savants et de gens de lettres***, sous la direction de M.Berthelot, vol. I-XXXI, Paris, H.Lamirault et C-ie, Editeurs, 1885-1902, vol. XXXI, p. 510.

[14] Laffont-Bompiani, ***Dictionnaire des oeuvres de tous les temps et de tous les pays***, Paris, S.E.D.E. et V.Bompiani, 1953, p. 32.

[15] ***Ibidem***.

[16] ***Ibidem***.

BDD-A30272 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:08:00 UTC)

În bibliotecile transilvănene, ***Adversaria*** se găseşte în mai multe exemplare. Menţionăm ediţiile întâlnite:

- ***Adversariorum Tomus primus duodecim libros continens..., Adversariorum Tomus secundus duodecim libros continens****..., Parisiis, ex officina Gabrielis Bounij*, 1564-1565, in-4º, [4], 240, [18]; [4], 304, [4] f. Volumul întâi cuprinde o prefaţă din 1564, care este de fapt o dedicaţie adresată marelui cancelar al Franţei, Michel de l´Hospital.[17] Cele două tomuri sunt legate într-un volum bine conservat. Legătura este din piele gălbuie, copertele sunt pe suport din carton, iar cotorul are ornamente aurii. Volumul are legători intacte din piele (BACJN - C 53436).
- ***Adversariorum tomi III****..., Basileae, per Thomam Guarinum*, 1581, in-folio, [4] f., 1200 col., [6], [48] f. Volumul cuprinde dedicaţia adresată lui Michel de l´Hospital şi observaţiile tipografului din Basel, Thomas Guarin. Volumul este legat în piele gălbuie, cu ornamente pe coperte. (BACJN - U 58474).
- ***Idem***. Volumul este legat în piele maro, are ornamente deosebite şi a avut încuietori metalice. (BACJN - C 55286).
- ***Idem***. Volumul este legat în piele maro, are ornamente aurii foarte frumoase şi a avut încuietori metalice (BACJN - C 56020).
- ***Idem***. Cu ex libris: *Teleki* (BTBTGM -T 64).
- ***Idem***. Volum legat în piele (BBSB - V. III 359).
- ***Adversariorum Tomi III***, *Argentinae, Lazari Zetzneri*, 1599, in-folio (BBAI - F [421] 4132).[18]

---

[17] Michel de l´Hospital (1505-1573), mare cancelar al Franţei, orator politic, a făcut studii de drept la Toulouse şi la Padova şi a fost un reformator în domeniul magistraturii. A fost, de asemenea, un umanist desăvârşit, prieten cu multe personalităţi ale vremii sale, printre care şi Adrien Turnèbe, cu care a colaborat la redactarea unui volum colectiv de versuri. Volumul (1564) a rămas în manuscris şi se păstrează la Biblioteca Naţională din Paris. Vezi ***Dictionnaire des Lettres Françaises***, p. 452-453.

[18] Vezi ***Fondul Migazzi. Surse documentare. I Catalogul cărţilor cardinalului Christophor Migazzi.II. Indexul tipăriturilor migazziene****,* vol. I-

BDD-A30272 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:08:00 UTC)

Alte opere de autor întâlnite în bibliotecile transilvănene:

- ***Carolo Maximiliano Valesio Francorum regi Christianissimo***..., 15 p., în: ***Rerum in Gallia ob religionem gestarum libri tres***,[19] [Geneva, Jean Crespin], 1570, in-8º. Colligatul din care face parte această lucrare este bine conservat, are legătura din piele albă, cu ornamente deosebite pe coperte şi cu anul legăturii (1570) pe coperta întâi (BACJN - R 80831).
- ***Panegyris in Calisio capto. Ad Henricum II. Francorum regem... de Caleto recepto*** (tom III, p. 1961-1968), în: ***Historicorum opus in quatuor tomos divisum*** (ed. Simon Schardius), Basileae, ex off. Henricpetrina, 1574, in-folio. Posesor: Samuel Teleki, Paris, 1763 (BTBTGM - H 84).
- ***Ex Hadr. Turnebi, M.Antonii Mureti et aliorum scriptis quaedam adagiorum miscella***, coll. 1325-1330, în Erasmus, Desiderius, ***Adagiorum... chiliades quatuor cum sesquincenturia****, ..., Parisiis, apud Michaelem Sonnium*, 1571, in-folio (BTBTGM - E 65).
- ***Ex Hadr. Turnebi, M.Antonii Mureti et aliorum scriptis quaedam adagiorum miscella***, în Erasmus, Desiderius, ***Adagiorum... chiliades quatuor cum sesquincenturia****, ..., Basileae, per usebium episcopium et Nicolai Fr. haeredes*, 1574, in-folio (BTBTGM - E 66).

Adrien Turnèbe - editor

A editat mai mulţi autori greci şi latini. În bibliotecile transilvănene, am găsit următoarele ediţii:

II, ediţie prefaţată şi îngrijită de Ileana Dârja, Alba Iulia, Biblioteca Naţională a României. Filiala „Batthyaneum" Alba Iulia, 1998, p. 245 şi 478.

[19] Lucrarea îi este atribuită de unii specialişti în istoria cărţii şi a tiparului lui Jean de Serres (1540-1598, istoric şi teolog francez renascentist). Vezi H. M. Adams, ***Catalogue of Books printed on the Continent of Europe, 1501-1600, in Cambridge Libraries***, vol. I-II, Cambridge, 1967, vol. I (A-M), poziţia F 878, p. 450.

BDD-A30272 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:08:00 UTC)

- Aristoteles, ***De moribus ad Nicomachum libri decem*** (gr. et lat., ed. Adrianus Turnebus), *Basileae, per Lodovicum Lucium*, 1556, in-8º (BTBTGM - A 113).
- Aristoteles, ***De moribus ad Nicomachum libri X***... (gr. et lat., ed. Adrianus Turnebus), *Basileae, ex officina Oporiniana*, 1592, in-12º. Volumul (colligat) este legat în pergament (BCUCJN - Rare 514[20]).
- Lucretius Carus, Titus, ***De rerum natura libri sex***... (ed. Dionysius Lambinus et Adrianus Turnebus), *Lugduni, apud Ant. Gryphium*, 1576, in-16º, 295 p. Volumul este bine conservat, legat în pergament (BACJN -R 116 271).

Adrien Turnèbe - editor şi comentator

Dintre operele pe care le-a editat şi le-a comentat, am identificat următoarea ediţie:

- Cicero, Marcus Tullius, ***De legibus lib. III*** (ed. et comment. Adrianus Turnebus), *Parisiis, ex officina Adr. Turnebi*, 1552, in-4º, [4], 180, [8] p. Cu ex libris: *Teleki* (volum colligat). Pentru acest exemplar, Turnèbe are şi calitatea de tipograf (BTBTGM - C 172).

Adrien Turnèbe - comentator

Operele autorilor comentaţi de Adrien Turnèbe pe care le-am regăsit în bibliotecile transilvănene sunt:

- Plautus, Titus Maccius, ***Comoedie***... (comment. Adrianus Turnebus,…), *Basileae, ex officina Hervagiana, per Eusebium Episcopium*, 1568, in-8º, [16] , 813; 364 p., [4] f. Volumul este legat în pergament. Cu Super ex libris: A.I.P. 1578. Cu însemnări manuscrise precum: „*Sum Danielis Körnerii*

[20] Vezi Meda-Diana Hotea, Kovács Mária, Emilia-Mariana Soporan, ***Catalogul cărţii rare din colecţiile Bibliotecii Centrale Universitare „Lucian Blaga" (sec. XVI-XVIII)***, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2007, poziţia 260, p. 215.

BDD-A30272 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:08:00 UTC)

Bistriciensis;" „*Ex Libris Andr. Körneri Bistr. Comp. Cibinij A. 1677. In silenti et spe fortitudo mea*"[21] (BCUCJN - Rare 465-465a).

- Plinius Secundus, Caius, ***Historia mundi libri XXXVII***... (comment. Adrianus Turnebus, ...), [Genevae], *apud Petrum Santandreanum*, 1582, in-folio, [36], 679, [230] p. Volumul este legat în pergament[22] (BDZ - 1178).
- Varro, Marcus Terentius, ***Opera quae supersunt*** (comment. Adrianus Turnebus, ...), *editio tertia, recognita et aucta*, [Genevae, Henri Estienne II], 1581, in-8º, 255 [256], 48, 129, [15], 76 p. (BTBTGM - V 23).
- Ausonius, Decius Magnus, ***Opera*** ... (comment. Adrianus Turnebus, ...), [Genevae], *excudebat Jacobus Stoer*, 1588, in-16º, [32], 350, [2]; 247, [14] p. Editorii sunt doi umanişti renumiţi: Joseph-Juste Scaliger (1540-1609), care l-a avut ca profesor pe Adrien Turnèbe la Paris,[23] şi Elie Vinet (1509-1590), remarcabil cunoscător al operei lui Ausonius.[24] Volumul este bine conservat, legat în piele gălbuie, cu ornamente pe coperte (BACJN - U 68912).

Operele lui Adrien Turnèbe, foarte răspândite nu doar în Franţa, au circulat în întreaga Europă, ajungând şi pe teritoriul Transilvaniei. Câteva exemplare de o deosebită valoare s-au păstrat până astăzi în colecţiile unor prestigioase biblioteci. Cercetarea noastră s-a desfăşurat în cele mai renumite biblioteci transilvănene din **Cluj-Napoca** (Biblioteca Academiei Române. Filiala Cluj-Napoca şi Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga"), **Târgu-Mureş** (Biblioteca Judeţeană Mureş, Biroul Colecţii Speciale.

[21] ***Ibidem***, poziţia 244, p. 203-204.

[22] Vezi Vergilia Stan, ***Carte străină, tipărită în secolul al XVI-lea, în fondul Bibliotecii documentare a C.P.D., Zalău (Catalog)***, în ***Acta Musei Porolissensis***, X (extras), Zalău, 1986, poziţia 81, p. 524-525.

[23] Vezi ***La Grande Encyclopédie. Inventaire raisonné***..., vol. XXIX, p. 641; Adrien Turnèbe i-a fost profesor de limba greacă şi lui Henri II Estienne (1531-1598), celebrul savant şi tipograf francez, cel mai important reprezentant al familiei Stephanus, supranumit „*le Grand*." Vezi: ***Dictionnaire des Lettres Françaises***, p. 311. Albert Flocon, ***op. cit.***, p. 202.

[24] Vezi ***Dictionnaire des Lettres Françaises***, p. 701.

BDD-A30272 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:08:00 UTC)

Biblioteca „Teleki-Bolyai”), **Sibiu** (Biblioteca Muzeului Naţional „Brukenthal” şi Biblioteca „Astra”), **Alba Iulia** (Biblioteca Naţională a României, Filiala „Batthyaneum”), **Aiud** (Biblioteca Documentară a Muzeului Orăşenesc de Istorie-Bethlen), **Satu Mare** (Biblioteca Judeţeană), **Bistriţa** (Biblioteca Judeţeană Bistriţa-Năsăud) şi **Zalău** (Biblioteca Documentară). Până în această etapă a cercetării noastre, am găsit 21 exemplare ale operelor lui Adrien Turnèbe la: Biblioteca Judeţeană Mureş, Biroul Colecţii Speciale. Biblioteca „Teleki-Bolyai” (BTBTGM) - 8 exemplare, la Biblioteca Academiei Române. Filiala Cluj-Napoca (BACJN) - 7 exemplare, la Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” Cluj-Napoca (BCUCJN) - 2 exemplare, la Biblioteca Naţională a României, Filiala „Batthyaneum” Alba Iulia (BBAI) - 2 exemplare, la Biblioteca Muzeului Naţional „Brukenthal” Sibiu (BBSB) - 1 exemplar şi la Biblioteca Documentară Zalău (BDZ) - 1 exemplar.

Aşadar, prezenţa celor 21 de exemplare ale operelor lui Adrien Turnèbe (elaborate, editate sau comentate de el) în bibliotecile menţionate este o mărturie a faptului că lucrările acestui prestigios reprezentant al Renaşterii franceze au fost colecţionate, citite şi apreciate de către intelectualii transilvăneni. Exemplarele sunt bine păstrate, legate artistic în piele sau pergament, cu ex-librisuri şi cu multe însemnări manuscrise. Punerea lor în valoare ni s-a părut nu doar necesară, ci şi o onoare.[25]

[25] Bibliografie suplimentară: ***Catalogus librorum saeculo impressorum, qui in Bibliotheca Nationali Hungariae Széchényiana asservantur. Editiones non Hungarice et extra Hungariam impressae/ Az Országos Széchényi Könyvtár 16. századi nyomtatványainek Katalógusa. Nem magyar nyelvü külföldi kyadványok****, I-III.* Întocmit de Soltész Erzsébet, Valenczei Katalin, W. Salgó Agnes, Budapest, 1990; ***Catalogus Librorum Sedecimo Saeculo Impressorum Bibliothecae Teleki-Bolyai Novum Forum Siculorum/ Catalogul cărţilor tipărite în secolul al 16-lea din Biblioteca Teleki-Bolyai***, Tg Mureş, red. Sebestyén Spielmann Mihály, Ambrus Hedvig, Balász Lajos, Ovidia Mesaroş, I-II, Târgu-Mureş, Biblioteca Judeţeană Mureş, 2001; Cioranesco, Alexandre, ***Bibliographie de la littérature française du seizième siècle***, Paris, Librairie C. Klincksieck, 1959; Damian, Elena, ***Catalogul***

BDD-A30272 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:08:00 UTC)

cărţilor autorilor francezi din secolul al XVI-lea în colecţiile Bibliotecii Academice Clujene *(catalog în lucru)*; Darabont, Elena, ***Catalog de carte veche în Biblioteca Judeţeană Bistriţa-Năsăud, sec. XV-XVII***, vol. I, Cluj-Napoca, 2005; Febvre, Lucien, Martin, Henri-Jean, ***L'apparition du livre***, Paris, Editions Albin Michel, 1971; ***Histoire de l'édition française. Le livre conquérant. Du Moyen Age au milieu du XVIIe siècle***, sous la direction de Roger Chartier et Henri-Jean Martin, Paris, Fayard/Promodis, 1989; Jakó Zsigmond, ***Philobiblon transilvan. Studii***, Bucureşti, Editura Kriterion, 1977; ***A Kolozvári Akadémiai Könyvtár RMK - Gyüjteményeinek Katalógusa. Catalogul colecţiilor Biblioteca Maghiară Veche a Bibliotecii Academiei Cluj-Napoca***, editor Sipos Gábor. Cluj-Napoca, Scientia / Biblioteca Filialei Cluj-Napoca a Academiei Române, 2004; Puiu, Sidonia, Daisa, Dora, ***Biblioteca lui Timotei Cipariu. Catalog***, I-V, Cluj-Napoca, Biblioteca Filialei Cluj-Napoca a Academiei Române, 1990; Selejan, Anna, ***Carte rară şi preţioasă. Biblioteca „Astra". Catalog***, Vol. I (Sec. XVI-XVII). Sibiu, 1991; Sipos Gábor, ***A Kolozsvári Református Kollégium Könyvtára. A XVII. Században***, Szeged, Scriptum KFT, 1991; Vasil-Marinescu, Paul; Cordea, Marta, ***Cartea străină în Biblioteca Judeţeană Satu Mare. Sec. XV-XVI. Catalog***, Satu Mare, 1998.

BDD-A30272 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:08:00 UTC)